

LISÄTULO TUO KÖYHÄLLE MIELIHYVÄÄ JA RIKKAALLE MENESTYMISEN TUNNETTA

Tausta

Lukuisat taloustieteilijät ympäri maailman ovat kiinnostuneet tulojen ja hyvinvoinnin välisestä suhteesta. Aihetta on tutkittu aiemmin vertailemalla maiden bruttokansantuotetta ja keskimääräistä hyvinvointia. Suomessa ei ole osoitettu erityisempää kiinnostusta aihepiiriä kohtaan. Aivan viime vuosina on saatu myös yksilötasoisia aineistoja käyttöön. Se on mahdollistanut aiempaa tarkemmat analyysit tulojen ja onnellisuuden välisestä suhteesta kotitalouden tasolla.

Tuloja ja onnellisuutta määritellään eri tavoin, ja se vaikeuttaa tulosten tulkintaa. Onko onnellisuudellemme tärkeää se, että meillä on korkeat tulot, vähentävätkö suuret velat sitä vai onko kyse siitä, paljonko rahaa meillä on käytettävissä arjen pyörittämiseen? Pitääkö mitata vuosituloja vai kuukausituloja vai sitäkin pienempiä ajanjaksoja? Intuitio sanoo, että mitä pienemmistä tuloista on kyse, sitä tarkemmin niitä tulee mitata ja erityisesti sitä tulojen osaa, joilla ostetaan lapsille ruokaa ja pyöritetään kotitalouden arkea.

Onnellisuuden tai koetun hyvinvoinnin vertailuissa käytetyt mittarit ovat eronneet toisistaan. TITA-hankkeessa on pyritty systematisoimaan onnellisuuden ja sen kahden komponentin – saavutusten ja myönteisten tunteiden – mittarit niin, että voidaan erottaa onnellisuuden ”tunteisiin ja järkeen” kiinnittyvät elementit.

Rikkaiden ja köyhien onnellisuus muodostuu eri elementeistä

Aiemmin on analysoitu, että tunteilla on suurempi merkitys onnellisuudelle kuin sillä, että saavuttaa haluamia asioita (1). Asteikolla nollasta (tyytymätön) kymmeneen (tyytyväinen) ihmiset ilmoittivat olevansa varsin tyytyväisiä elämäänsä (keskiarvo 8,15). Keskimäärin ihmiset kokevat elämässään myönteisiä tunteita (7,91) ja saavuttavansa haluamia asioita (7,55).

Keväällä 2016 tehdyssä tutkimuksessa kotitalouden nettotulot korreloivat onnellisuuteen vain hieman. Nettotuloilla ei

- Sananlasku ”ei ne suuret tulot vaan pienet menot” näyttää pitävän paikkansa.
- Tulojen mittaustavalla on suuri merkitys sille, miten voimakkaana niiden vaikutus onnellisuuteen näyttäytyy.
- Onnellisuus on eniten yhteydessä arjessa käytössä oleviin tuloihin.
- Pienituloisilla tulojen kasvu lisää mielihyvän tunteita, suurituloisilla menestymisen kokemusta.
- Tulotason kohoaminen ei lisää onnellisuutta 1 500 euron nettokuukausitulojen jälkeen.
- Suomalaisten keskimääräistä onnellisuutta voitaisiin lisätä tehokkaimmin parantamalla pienituloisimpien sosiaaliturvaa.
- TITA-hanke kehittää yhtenäisiä mittareita onnellisuuden arvioimiseen.

siis juurikaan voi selittää ihmisten onnellisuutta. Veloista aiheutuvien menojen määrä ei korreloi lainkaan onnellisuuden kanssa, mutta kun ne vähennetään nettotuloista (=käytössä olevat tulot), niin korrelaatio onnellisuuden kanssa kaksikerkaistuu. Yhteys vastaa subjektiivisen tulojen riittävyyden ja onnellisuuden yhteyttä. Onnellisuuden kaksi komponenttia käyttäytyvät samalla tavoin. Keskeistä ei siis ole se, kuinka korkea on tulotaso, vaan se, kuinka hyvin tulot ja menot ovat tasapainossa.

Onnellisuuden kaksi lähdettä, mielihyvän tunne ja elämässä menestyminen, painottuvat eri tavoin sen mukaan, mikä on käytettävissä oleva tulotaso, jolla tavanomaista arkea pyöritetään. Siellä, missä arjen pyörittäminen on tiukinta, lisätulot tuottavat mielihyvän ja onnellisuuden kokemuksia. Sen sijaan niillä ihmisillä, joille arjen pyörittäminen on taloudellisesti paljon helpompaa, lisätienestit eivät heijastu näihin kokemuksiin. Lisäraha lisää heillä ainoastaan elämässä menestymisen tunnetta.

Onnellisuus pysyy suhteellisen vakaana noin 1 500 euron kuukausitulojen (per kulutusyksikkö) jälkeen, mutta kohoaa senkin jälkeen arvosta 8 arvoon 9 noin 4 000 euron kohdalla, missä se saavuttaa lakipisteensä. Sitä suuremmilla kuukausituloilla onnellisuus näyttää kääntyvän lievästi alenevaan luisuun. 1 500 euron alapuolella onnellisuus pienenee voimakkaasti ja on matalimmillaan (alle 7) noin 500 euron kuukausitulon kohdalla.

Päättäjille: sosiaaliturvan korottaminen lisäisi onnellisuutta

Tulojen kasvu lisää onnellisuuden kokemusta. Yksilötasolla yhteys on kuitenkin varsin heikko. Yhteys on voimakkaampi pienituloisilla kuin keski- tai suurituloisilla.

Suomalaisten keskimääräistä onnellisuutta voitaisiinkin lisätä kohdentamalla lisätuloja sellaisille henkilöille, joiden käteen jäävä tulotaso kuukausittain on vain muutamia satoja euroja. Sosiaaliturvan kohottaminen lisää siis suhteellisesti eniten ihmisten kokemaa elämään tyytyväisyyttä. Suurituloisilla lisätulot eivät lisää elämään tyytyväisyyttä. Eriarvoisuuden näkökulmasta tulos antaa osviittaa siitä, että vasta hyvin suuri palkkojen korottaminen hyvätuloisilla nostaisi heidän kokemustaan menestymisestä elämässä.

Tarkastelu näyttää tukevan näkemystä, että onnellisuuden voimistuminen heikkenee tietyn tulotason ylittyessä. Suomessa tämä taso näyttää löytyvän jostain 30 000–60 000 euron väliltä. Keskeisempää kuin vuositulot ovat sittenkin käteen jäävät tulot eli arjen pyörittämiseen kohdentuvat rahat.

Lisätietoja

Sakari Kainulainen, Diakonia-ammattikorkeakoulu (etunimi.sukunimi@diak.fi)

Sakari Kainulainen: [Tulojen ja onnellisuuden välinen yhteys Suomessa](#). Kansantaloudellinen aikakauskirja 1/2018, s. 57–70.

Lähteet

1. Kainulainen, S., Saari, J. and Veenhoven, R. (in Press) 'Life-satisfaction is more a matter of feeling well than having what you want. Tests of Veenhoven's theory', Int. J. Happiness and Development.
2. Kainulainen, S. (2016) [Suomi tuntuu paremmalta paikalta elää, jos on rahaa](#). TITA Policy Brief 6/2016.

Näin tutkimus tehtiin

TITA-hankkeen aineisto kerättiin keväällä 2016 puhelinhaastatteluna. Aineisto edustaa 18–79-vuotiaita suomenkielisiä mannersuomalaisia (2).

Onnellisuutta kartoitettiin keväällä 2016 kysymyksellä ”Elämässä tapahtuu sekä hyviä että huonoja asioita. Kun ajattelet elämääsi nykyään, niin kuinka tyytymätön tai tyytyväinen olet elämääsi kokonaisuutena?”

Tunteita kartoitettiin kysymyksellä: ”Ihmiset kokevat myönteisiä ja kielteisiä tunteita. Miten nämä tunteet painottuvat sinun kohdallasi, millaiseksi kuvaat keskimääräistä mielialaasi nykyään?”. Halujen tyydyttymistä selvitettiin kysymyksellä ”Ihmiset haluavat elämältään erilaisia asioita. Kuinka hyvin sinä saavutat haluamasi asiat nykyään?”.

Tuloja kysyttiin kahdessa osassa niin, että ensin kartoitettiin kotitalouden kaikkia tuloja kuukaudessa (sosiaalietuudet mukaan lukien) verojen vähentämisen jälkeen. Seuraavaksi kysyttiin kaikkia veloista aiheutuvia kuluja, lyhennykset mukaan lukien. Käytettävissä olevat tulot saatiin näiden erotuksena. Lisäksi kysyttiin subjektiivista arviota tulojen riittävydestä.

